

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

21. oktober 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2011/83/EU – artikel 16, litra c) – fortrydelsesret – undtagelser – varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg – varer, hvis fremstilling den erhvervsdrivende har påbegyndt«

I sag C-529/19,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Amtsgericht Potsdam (distriktsdomstolen i Potsdam, Tyskland) ved afgørelse af 12. juni 2019, indgået til Domstolen den 11. juli 2019, i sagen

Möbel Kraft GmbH & Co. KG

mod

ML,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af dommerne C. Toader, som fungerende afdelingsformand, M. Safjan (refererende dommer) og N. Jääskinen,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Möbel Kraft GmbH & Co. KG ved Rechtsanwalt J. Jeep,
- ML ved Rechtsanwalt R. Sterzel,
- Europa-Kommissionen ved C. Hödlmayr, B.-R. Killmann og C. Valero, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: tysk.

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 16, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Möbel Kraft GmbH & Co. KG, et tysk selskab, der sælger møbler, og ML, en forbruger, vedrørende et erstatningskrav som følge af, at ML fortrød den aftale, som parterne havde indgået.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 7., 40. og 49. betragtning til direktiv 2011/83 har følgende ordlyd:
 - »(7) Fuld harmonisering af visse nøgleaspekter af lovgivningen bør give både forbrugerne og de erhvervsdrivende væsentligt større retssikkerhed. Forbrugerne og de erhvervsdrivende bør for begge parter vedkommende kunne henholde sig til en enkelt reguleringsmæssig ramme baseret på klart definerede juridiske begreber, som regulerer visse aspekter af aftaler mellem virksomheder og forbrugere i hele Unionen [...]
 - [...]
 - (40) Den nuværende forskel på fortrydelsesfristens længde både i medlemsstaterne og mellem aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted skaber retsusikkerhed og giver anledning til omkostninger i forbindelse med overholdelse af forskellige bestemmelser [...]
 - [...]
 - (49) Der bør være visse undtagelser fra bestemmelserne om fortrydelsesret for såvel aftaler om fjernsalg som aftaler indgået uden for fast forretningssted. Fortrydelsesret vil kunne være u hensigtsmæssig, f.eks. på grund af bestemte varers eller tjenesteydelsers karakter. [...] Fortrydelsesretten bør hverken finde anvendelse for varer, der er fremstillet efter forbrugerens specifikationer, eller som har fået et tydeligt personligt præg, såsom gardiner syet efter mål, eller for f.eks. levering af brændstof, der er en vare, som det i sagens natur ikke er muligt efter leveringen at adskille fra andre varer [...]
- 4 Dette direktivs artikel 2 med overskriften »Definitioner« bestemmer:
 - »I dette direktiv forstås ved:
 - [...]
 - 3) »vare«: enhver løsøregenstand undtagen genstande, som sælges på tvangsauktion eller i øvrigt i henhold til lov; vand, gas og elektricitet betragtes som varer i henhold til dette direktiv, når det udbydes til salg i et afgrænset volumen eller en bestemt mængde
 - 4) »vare, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer«: enhver vare, som ikke er præfabrikeret, og hvis færdiggørelse afhænger af forbrugerens individuelle valg eller beslutning

[...]

- 7) »aftale om fjernsalg«: enhver aftale, der indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelse uden den erhvervsdrivendes og forbrugers samtidige fysiske tilstedeværelse, og hvor der til og med tidspunktet for aftalens indgåelse udelukkende anvendes en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker
- 8) »aftale indgået uden for fast forretningssted«: enhver aftale mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren
- a) indgået med den erhvervsdrivendes og forbrugers samtidige fysiske tilstedeværelse på et sted, der ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted

[...]

- c) indgået på den erhvervsdrivendes faste forretningssted eller ved brug af en fjernkommunikationsteknik, umiddelbart efter at forbrugeren er blevet kontaktet personligt og individuelt af den erhvervsdrivende på et sted, som ikke er den erhvervsdrivendes faste forretningssted, med samtidig fysisk tilstedeværelse af den erhvervsdrivende og forbrugeren eller

[...]

- 9) »fast forretningssted«:
- a) ethvert ubevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende fast udøver sin aktivitet, eller
- b) ethvert bevægeligt detailforretningssted, hvor den erhvervsdrivende udøver sin aktivitet på sædvanligt grundlag

[...]«

- 5 Nævnte direktivs artikel 6, der har overskriften »Oplysningskrav for aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted«, fastsætter i stk. 1:

»Inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, giver den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde forbrugeren følgende oplysninger:

[...]

- h) i tilfælde af eventuel fortrydelsesret, betingelser, tidsfrist og procedurer for at gøre nævnte ret gældende, jf. artikel 11, stk. 1, samt den standardfortrydelsesformular, der findes i bilag I (B)

[...]

- k) såfremt fortrydelsesretten ikke finder anvendelse i henhold til artikel 16, oplysninger om, at forbrugeren ikke vil kunne gøre sin fortrydelsesret gældende, eller, hvor det er relevant, under hvilke omstændigheder forbrugeren mister sin fortrydelsesret

[...]«

6 Samme direktivs artikel 9 med overskriften »Fortrydelsesret« bestemmer i stk. 1:

»Medmindre undtagelserne i artikel 16 finder anvendelse, har forbrugeren en frist på 14 dage til at fortryde en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted uden angivelse af årsag og uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i artikel 13, stk. 2, og artikel 14.«

7 Artikel 16 i direktiv 2011/83 med overskriften »Undtagelser fra bestemmelserne om fortrydelsesret« har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne må ikke give mulighed for at udøve fortrydelsesretten som omhandlet i artikel 9-15 i forbindelse med aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted for så vidt angår følgende:

a) tjenesteydelsesaftaler, efter at tjenesteydelsen er blevet fuldt udført, hvis udførelsen er påbegyndt med forbrugers forudgående udtrykkelige samtykke og med anerkendelse af, at vedkommende vil miste sin fortrydelsesret, når aftalen er fuldstændig opfyldt af den erhvervsdrivende

[...]

c) levering af varer, som er fremstillet efter forbrugers specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg

[...]

e) levering af forseglede varer, som af sundhedsbeskyttelses- eller hygiejnemæssige årsager ikke er egnede til at blive returneret, og hvor forseglingen er blevet brudt efter leveringen

[...]

i) levering af plomberede lyd- eller billedoptagelser eller computer-software, som forbrugeren har brudt plomberingen på

[...]

m) levering af digitalt indhold, som ikke leveres på et fysisk medium, hvis udførelsen er påbegyndt med forbrugers forudgående udtrykkelige samtykke og anerkendelse af, at vedkommende dermed mister sin fortrydelsesret.«

Tysk ret

8 Efter § 312, litra g), stk. 2, nr. 1, i Bürgerliches Gesetzbuch (borgerlig lovbog), ved hvilken artikel 16 i direktiv 2011/83 er blevet gennemført i tysk ret, finder fortrydelsesretten ikke anvendelse i forbindelse med aftaler om levering af varer, som ikke er præfabrikeret, og for fremstillingen af hvilke en individuel stillingtagen fra forbrugers side er afgørende, eller som har fået et tydeligt personligt præg.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 9 ML indgik en aftale med Möbel Kraft om køb af et elementkøkken på en handelsmesse (herefter »den omhandlede aftale«). Da ML efterfølgende gjorde gældende, at der bestod en fortrydelsesret, og således nægtede at modtage leveringen af det nævnte køkken, anlagde Möbel Kraft et erstatningssøgsmål ved den forelæggende ret, Amtsgericht Potsdam (distriktsdomstolen i Potsdam, Tyskland), på grund af ML's manglende opfyldelse af den omhandlede aftale.
- 10 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at de dele af køkkenet, der er genstand for den omhandlede aftale, som Möbel Kraft endnu ikke havde påbegyndt fremstillingen af på det tidspunkt, hvor ML besluttede at fortryde denne aftale, på grundlag af et billede af monteringshullerne var blevet samlet i en digital produktionslinje af et andet firma og var af Möbel Krafts ansatte – ikke et andet selskabs ansatte – blevet monteret hos ML. Den forelæggende ret har i denne forbindelse tilføjet, at de præfabrikerede dele godt havde kunnet afmonteres uden tab for den erhvervsdrivende, for så vidt som det alene var nichebagvæggen, arbejdsbordet og paneler samt dele hertil, som var blevet monteret på stedet og ikke havde kunnet anvendes andetsteds.
- 11 Den forelæggende ret ønsker oplyst, hvorvidt fortrydelsesretten vedrørende en aftale om levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg, er udelukket i henhold til den borgerlige lovbogs § 312, litra g), stk. 2, nr. 1, når:
- a) sælgeren på tidspunktet for udøvelsen af fortrydelsesretten endnu ikke er begyndt på at samle de forskellige dele, som varen består af, og
 - b) sælgeren selv – ikke tredjemand – har tilpasset varen hos køberen, og
 - c) varen kan bringes tilbage i den oprindelige stand som den var før individualiseringen med lave demonteringsomkostninger, dvs. omkring 5% af varernes værdi.
- 12 I denne henseende har den forelæggende ret præciseret, at Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) i forbindelse med sin praksis forud for ikrafttrædelsen af direktiv 2011/83 har fastslået, at fortrydelsesretten ikke er udelukket, når den pågældende vare uden tab af værdi og funktionsdygtighed og med forholdsmæssigt små udgifter til følge kan bringes tilbage i den oprindelige stand, som den var før individualiseringen. Den tyske forfatningsdomstol fandt således, at når der er tale om en computer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer, er demonteringsomkostningerne på 5% af varens værdi fortsat forholdsmæssigt små.
- 13 Det fremgår endvidere af forelæggelsesafgørelsen, at det følger af Oberlandesgericht Stuttgarts (den regionale appeldomstol i Stuttgart, Tyskland) praksis, at køberen af en individualiseret vare ikke har ret til at udøve sin fortrydelsesret, selv om den erhvervsdrivende endnu ikke har påbegyndt fremstillingen af varen eller har givet denne forbrugerens tydelige personlige præg. Derimod er en del af den tyske retslitteratur ikke enig i denne udtalelse.
- 14 Under disse omstændigheder har Amtsgericht Potsdam (distriktsdomstolen i Potsdam) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Er fortrydelsesretten i artikel 16, litra c), i [direktiv 2011/83] også udelukket, når varer ganske vist skal fremstilles efter forbrugerens specifikationer, men sælgeren endnu ikke har påbegyndt fremstillingen, og sælgeren selv, ikke en tredjemand, har foretaget en specifik tilpasning hos kunden? Afhænger svaret herpå af, om det kan lade sig gøre at bringe varerne tilbage i den oprindelige stand, som den var før individualiseringen, med lave omkostninger til afmontering, f.eks. 5% af varernes værdi?«

Det præjudicielle spørgsmål

- 15 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at den i denne bestemmelse fastsatte undtagelse til fortrydelsesretten kan gøres gældende over for den forbruger, som har indgået en aftale uden for fast forretningssted om salg af en vare, der skal fremstilles efter forbrugerens specifikationer, selv om den erhvervsdrivende endnu ikke har påbegyndt fremstillingen af den nævnte vare.
- 16 Det skal indledningsvis fastslås, at en aftale, der indgås på en handelsmesse, kan kvalificeres som en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), i direktiv 2011/83, forudsat at indgåelsen af aftalen ikke har fundet sted på en stand på en handelsmesse, der kan anses for at være et »fast forretningssted« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 9) (jf. i denne retning dom af 7.8.2018, Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, præmis 43-46).
- 17 Det tilkommer den forelæggende ret i overensstemmelse med den i den foregående præmis nævnte retspraksis at undersøge, om den omhandlede aftale, henset til de faktiske omstændigheder, der er underlagt dens bedømmelse, rent faktisk skal anses for at være en »aftale indgået uden for fast forretningssted« som omhandlet i artikel 2, nr. 8), i direktiv 2011/83.
- 18 Såfremt spørgsmålet besvares bekræftende, skal det bemærkes, at artikel 9-15 i direktiv 2011/83 giver forbrugeren en fortrydelsesret, bl.a. efter indgåelse af en aftale uden for fast forretningssted som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 8), og fastsætter betingelserne og de nærmere regler for udøvelsen af denne ret.
- 19 I overensstemmelse med artikel 9, stk. 1, i direktiv 2011/83 har forbrugeren således i princippet en frist på 14 dage til at fortryde en aftale indgået uden for fast forretningssted bl.a. uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i dette direktivs artikel 13, stk. 2, og artikel 14.
- 20 Dette direktivs artikel 16 fastsætter imidlertid undtagelser til fortrydelsesretten, bl.a. i tilfælde, der er omhandlet i denne artikels litra c), af aftaler indgået uden for fast forretningssted om »levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg«.
- 21 Det følger i denne henseende af Domstolens faste praksis, at i det omfang de EU-retlige bestemmelser ikke henviser til medlemsstaternes ret med henblik på at fastlægge deres betydning og rækkevidde, skal de undergives en selvstændig og ensartet fortolkning i hele EU, som skal søges under hensyntagen til ikke alene bestemmelsens kontekst, men ligeledes til det med den pågældende lovgivning forfulgte mål (jf. i denne retning dom af 16.7.2020, AFMB, C-610/18, EU:C:2020:565, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 22 Det fremgår af ordlyden af denne artikel 16, at medlemsstaterne i den nationale lovgivning til gennemførelse af direktiv 2011/83 er forpligtet til at fastsætte, at forbrugeren ikke kan påberåbe sig sin fortrydelsesret, bl.a. når visse begivenheder indtræder efter indgåelsen af aftalen uden for fast forretningssted. Dette gælder således for de omstændigheder, der er omhandlet i den nævnte artikel 16, litra a), e), i) og m), og som vedrører opfyldelsen af en sådan kontrakt.
- 23 I medfør af disse bestemmelser vedrører denne undtagelse henholdsvis »tjenesteydelsesaftaler, efter at tjenesteydelsen er blevet fuldt udført, hvis udførelsen er påbegyndt med forbrugerens forudgående udtrykkelige samtykke«, »levering af forseglede varer, som af sundhedsbeskyttelses- eller hygiejnemæssige årsager ikke er egnede til at blive returneret, og hvor forseglingen er blevet brudt efter leveringen«, »levering af plomberede lyd- eller billedoptagelser eller computer-software, som forbrugeren har brudt plomberingen på«, samt »levering af digitalt indhold, som ikke leveres på et fysisk medium, hvis udførelsen er påbegyndt med forbrugerens forudgående udtrykkelige samtykke«.

- 24 Der er til gengæld intet i ordlyden af artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83, der gør det muligt at antage, at den i denne bestemmelse fastsatte undtagelse til fortrydelsesretten skulle være afhængig af, at der indtræder en hvilken som helst begivenhed efter indgåelsen af aftalen uden for fast forretningssted om »levering af varer, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer eller har fået et tydeligt personligt præg«. Det fremgår derimod udtrykkeligt af denne ordlyd, at denne undtagelse er knyttet til selve genstanden for en sådan aftale, dvs. produktionen af en vare, som er fremstillet efter forbrugerens specifikationer som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 4), således at denne undtagelse umiddelbart kan gøres gældende over for denne forbruger uden at være betinget af, at der er indtrådt en sådan begivenhed, og uafhængigt af, om den nævnte kontrakt er opfyldt, eller om den er ved at blive opfyldt af den erhvervsdrivende.
- 25 Denne fortolkning, som er i overensstemmelse med ordlyden af artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83, understøttes af den sammenhæng, hvori artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 indgår, navnlig for så vidt angår den forpligtelse, der er fastsat i direktivets artikel 6, stk. 1, litra h) og k), til at oplyse forbrugeren om, hvorvidt der er en fortrydelsesret, inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud.
- 26 I denne henseende har Domstolen fastslået, at dette direktivs artikel 6, stk. 1, har til formål at sikre, at forbrugeren, inden en aftale indgås, modtager såvel oplysninger om aftalebetingelserne og følgerne af den nævnte aftaleindgåelse, der sætter forbrugeren i stand til at beslutte, om den pågældende ønsker at binde sig aftalemæssigt til en erhvervsdrivende, som de oplysninger, der er nødvendige for at opfylde aftalens bestemmelser korrekt, og især at forbrugeren kan udøve sine rettigheder som forbruger, herunder fortrydelsesretten (dom af 10.7.2019, Amazon EU, C-649/17, EU:C:2019:576, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 En situation, hvor spørgsmålet om, hvorvidt der er fortrydelsesret for forbrugeren, afhænger af en fremtidig begivenhed, hvis indtræden beror på en afgørelse, der træffes af den erhvervsdrivende, er imidlertid ikke forenelig med denne oplysningspligt forud for indgåelsen af aftalen.
- 28 Hvad i øvrigt angår de formål, der forfølges med direktiv 2011/83, fremgår det bl.a. af 7. og 40. betragtning til dette direktiv, at det har til formål at styrke retssikkerheden i forbindelse med transaktioner mellem en erhvervsdrivende og en forbruger.
- 29 Det skal fastslås, at den fortolkning af artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83, der er nævnt i nærværende doms præmis 24, bidrager til realiseringen af dette mål, for så vidt som den gør det muligt at undgå den situation, hvor spørgsmålet om, hvorvidt forbrugeren har ret til at fortryde aftalen, afhænger af den erhvervsdrivendes status med hensyn til kontraktens opfyldelse, hvilken status forbrugeren som hovedregel ikke er informeret om, og som forbrugeren så meget desto mindre ikke har nogen indflydelse på.
- 30 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at det forelagte spørgsmål skal besvares med, at artikel 16, litra c), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at den i denne bestemmelse fastsatte undtagelse til fortrydelsesretten kan gøres gældende over for en forbruger, som har indgået en aftale uden for fast forretningssted om salg af en vare, der skal fremstilles efter forbrugerens specifikationer, uanset om den erhvervsdrivende har påbegyndt fremstillingen af den nævnte vare.

Sagsomkostninger

- 31 Da sagen i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

Artikel 16, litra c), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF skal fortolkes således, at den i denne bestemmelse fastsatte undtagelse til fortrydelsesretten kan gøres gældende over for en forbruger, som har indgået en aftale uden for fast forretningssted om salg af en vare, der skal fremstilles efter forbrugerens specifikationer, uanset om den erhvervsdrivende har påbegyndt fremstillingen af den nævnte vare.

Underskrifter